

Солаковият хан в Букурещ – символ на борбата за освобождение на България, ще бъде спасен

Святото място ще бъде обновено и превърнато в културен център. Това съобщи специално за БТА Юлия Баховски, създател на единствения информационен портал за българите в Румъния MyRoBiz. Близо пет милиона леи или около два милиона и петстотин хиляди лева ще бъдат отпуснати за експроприация на сградата, е решила Общината в Букурещ.

Много са следите и емблематичните сгради на българската история в Румъния, но едва ли има по-значима от Солаковия хан. Храм на революционните идеи и на борбата за освобождение на България, водена от представителите на българската имиграция в Румъния, днес този истински шедьовър на архитектурата, за съжаление, се намира в окаяно състояние.

Сградата носи името на двамата предприемчиви братя Солакоглу от Свищов. През 1859 г. те построяват имота с търговска цел – фабрика за макарони, но през годините мястото се превръща в подслон за българските революционери-имигранти в Румъния. Ханът се намирал към края на града, на главната търговска улица на име „Каля Мошилор“ (в превод „Пътят на Дедите“), която е свързвала центъра на града с големия пазар извън него, на който се продавало добитък, фуражи, зърно и какво ли още не. Мястото е било избрано специално за целта – повече пространство на главната търговска артерия на столицата, която свързвала Османската империя с Австро-Унгария, давало много възможности за търговия и печалба, понеже имотът е бил построен така, че позволявал в 100-те му стаи да се посрещнат гости от всякакви националности, а през двете големи порти да минават свободно файтони с хора или каруци, пълни със стоки, които се съхранявали в дълбоките хладни мазета. Ис-

ториците твърдят, обаче, че такъв тип имоти са били много повече от места, предназначени за търговия. Там, на чаша вино, се водели разговори не само за търговия, а и за политиката, раждали се идеи за свобода и се планивали социални промени, даже и революции.

И това се потвърждава от факта, че на първия етаж на хана се е намирала печатницата, в която председателят на БРЦК, Любен Каравелов, е издавал вестниците „Свобода“ и „Независимост“, списанието „Знание“ и много книги, а Ботев е печатал своя вестник „Знаме“. В двора на хана имало мелница, в която Ботев и Левски прекарвали прословутата студена зима през 1869 г., като самият Ботев е писал, че докато са живели заедно: „Студ, дърво и камък се пука, те са били „гладни от два или три дни“, а Васил Левски „пеел и сѐ веселял!“. За величието на онези времена от края на XIX век разказва само паметната плоча на фасадата на сградата, поставена от Българското посолство в Румъния. И макар барелефът на Лю-

Паметна плоча на сградата, поставена от Българското посолство в Румъния

бен Каравелов да е изчезнал от тази рушаща се сграда, то нейната история е още жива.

През Втората световна война, при американска бомбардировка над Букурещ, голяма част от сградата е унищожена. През 1948 г., когато се извършва румънската национализация, Солаковият хан става собственост на румънската държава. В годините на социализма имотът е бил използван за настаняване на социално слаби граждани, предимно от ромски произход. Успява да запази характера на жилище до края

на 80-те години, когато имало опасност да бъде съборен от властите. Тогавашният посланик на България, русенецът Петър Данаилов, успял да проведе преговори с румънските власти за реставрирането на имота и превръщането му в Български културен център. В началото на 90-те години местната администрация на гр. Букурещ прогонва нелегалните вече наематели на сградата, без да положи усилия за възстановяването ѝ, както всички очаквали. Скоро обаче започват промените, режимът е сменен и нищо не се случва, освен това, че потомците на братята Солакоглу за-

Сградата се намира в центъра на румънската столица, но е истинска съборетина

Солаковият храм – свято място на борбата за освобождението на България

веждат дела, за да си върнат наследствения имот. Въпреки че през 1997 г. сградата е обявена за паметник на културата от местно значение, никой не полага никакви грижи за нея, а тя запада с всеки изминат ден.

През 2003 г. потомците, от които двама наследници и днес живеят в Букурещ, успяват да си върнат собствеността на имота, който вече се бил превърнал в истинска руина, в която се били настанили нелегално клошари и криминални типове, превърнали част от сградата в публичен дом. С помощта на полицията са из-

гонени през 2007 г., а наследниците започват да чистят помещенията от боклуци и от останките на срутени покриви, паднали греди, съборени стени и раздигани подови настилки.

Днес имотът се намира в идеалния център на румънската столица, в район със стари сгради и имоти, повечето от които са в окаяно състояние. Самата сграда е истинска съборетина със счупени прозорци, заключени врати и двор, пълен с боклуци. Това се случва, защото румънският закон, както и българският, гласи, че за поддържането и безопасността на сградите отговарят самите собственици, а те нямат пари за нужните ремонти. Наследниците на Солаковия хан се опитвали да продадат имота, но високата цена от 5 450 000 евро отказва купувачите, желаещи да инвестират в него. Има опит и от страна на Иван Иванов, български родолюбив предприемач от Русе, да купи и ремонтира сградата. Но всички те се оказват безуспешни. В случая не само високата цена на имота затруднява ситуацията, а и това, че законът дава право на предимство на Министерството на културата и на Кметството пред други купувачи, ако има такива. Частни лица могат да купят само, ако тези институции се откажат от тяхното право.

След като през януари 2019 г. част от фасадата и мазилката се срутват, Общината на град Букурещ сезира разследващите органи и започва наказателно досъдебно производство. През същата година Общинският съвет приема Решение за откриване на процедура по отчуждаване на сградата-исторически паметник, която е частна собственост, с цел извършване на дейности по съхранение. Това означава Солаковият хан да премине от частна собственост в притежание на столичната община

срещу сумата от около 5,6 милиона леи, за да бъде изцяло реставриран и превърнат в общинско културно пространство. Въпреки че в общинския бюджет за 2020 г. са одобрени средствата за обезщетение на имотите, по които тече процедура за отчуждаване, поради ограниченията и пандемичната обстановка, парите не са използвани. През същата година, след изборите през октомври, администрацията на града е сменена. Новото управление обявява публично, че спасението на Солаковия хан е приоритет за него. Това е потвърдено с решението, прието единодушно на 26 ноември 2021 г. от Общинския съвет на Букурещ, с което сумата от 4,5 милиона леи е отделена за експроприацията на имота.

Отчуждаването обаче е само първата стъпка. Следват дейности по обезопасяване, което означава допълнително пари. След това предстои реставрацията на сградата и превръщането ѝ в общински културен център.

„Надяваме се тези пари да бъдат намерени, а историята му да не бъде никога забравена“, както ни насърчава Антон Канчев от Федерацията на българската общност в Румъния, който сподели пред нашата публикация: „Солаковият хан е най-свещеното място за България и Българското възраждане, периодът на национално-освободително движение на българския народ от Османската империя. Трябва да сме с изключително внимание и съзнателност, когато става въпрос за сърцето на БРЦК, българската история и историческите български места извън пределите на родината ни днес. Нека се учим от опита си и това какво се случи с много български светини в Букурещ, които по подобен начин загубиха идентичността си и историческата си ценност и наследството, които носят, под формата на афиширането, че ще бъдат подпомогнати и съхранени като такива. И нека не забравяме, че тези светини съществуват много преди формирането на румънската държава и това неминуемо рефлектира върху грижите как ще бъде съхранено.“

Източник: Вг свят. Новини от българите по света – БТА